

NESPALUJME ODPADY

V súčasnosti je v platnosti viacero zákonov a vyhlášok, ktoré spaľovanie odpadov v domácnostiach a na voľných priestranstvách zakazujú.

Ak sa nechceme dostať do rozporu s týmito právnymi predpismi, nemali by sme spaľovať žiaden odpad.

Žiaden spôsob zneškodňovania odpadov (spaľovanie, skládkovanie a pod.) problém rastúceho množstva a škodlivosti odpadov nevyrieši.

Vždy sa znovu objaví v nejakej inej forme (plynnej - dym stúpajúci z komínov, alebo tuhej - škvara, popol, skládka odpadov, atď.). Preto je vhodné a potrebné, aby sme sa pri nakladaní s odpadmi snažili riadiť hierarchiou:

1. Minimalizujme

- v prvom rade predchádzajme vzniku odpadov a minimalizujme ich množstvo a škodlivosť

2. Opätovne používajme

- snažme sa čo najviac opätovne používať výrobky

3. Recyklujme

- nakoniec nepoužiteľné veci vytriedme a odovzdajme na recykláciu

V zmysle §39 ods. 2 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov za nakladanie s komunálnymi odpadmi, ktoré vznikli na území obce, a s drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na území obce, zodpovedá obec. Náklady na činnosti nakladania s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi (ich zber, prepravu, zhodnocovanie a zneškodňovanie) hradí v zmysle §39 ods. 6 zákona o odpadoch obec z miestneho poplatku podľa osobitného predpisu.

Pôvodca odpadu, teda každý občan, je v zmysle §39 ods. 5 zákona o odpadoch povinný nakladať alebo inak s nimi zaobchádzať v súlade s VZN.

A je tiež povinný:

- zapojiť sa do systému zberu komunálnych odpadov v obci, b) užívať zberné nádoby zodpovedajúce systému zberu komunálnych odpadov v obci,
 - ukladať komunálne odpady alebo ich oddelené zložky a drobné stavebné odpady na účely ich zberu na miesta určené obcou a do zberných nádob a vriec zodpovedajúcich systému zberu komunálnych odpadov v obci.
- V zmysle §80 ods. 1 zákona o odpadoch každý kto a) zneškodní odpad alebo zhodnotí odpad v rozpore s týmto zákonom (t.z. že napr. spaľuje odpad)
- uloží odpad na iné miesto než na miesto určené obcou (t.z. že napr. založí „čiernu skládku“) sa dopustí priestupku, za ktorý môže v zmysle §80 ods. 2 zákona o odpadoch obec uložiť pokutu do 5 000,- Sk.

Bližšie informácie získate:

Mesto ŠURANY

Mestský úrad
Námestie hrdinov 1
942 01 Šurany

tel.: 035 / 6500105
e-mail: msu@surany.sk
web: www.surany.sk

**Priatelia
Zeme
SPZ**

Priatelia Zeme - SPZ
P. O. BOX H - 39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53, Košice
tel. / fax: 055 / 677 1 677
e-mail: spz@priateliazeme.sk
www.priateliazeme.sk/spz
č. účtu: 4350054728 / 3100

Prebratie textov a obrázkov v tomto materiáli je so súhlasom Priateľov Zeme - SPZ.

NESPALUJME ODPADY

Neraz sa s nedôverou a tak trochu s obavami pozeráme na dymiace komíny domov alebo ohniská na záhrade, ktoré zamorujú naše ovzdušie - a často oprávnene. O tom aké škodlivé látky vznikajú pri pálení odpadov Vás bude informovať tento leták.

Pri spaľovaní napr. v peci, kotli alebo na ohnisku môže vzniknúť viac nebezpečných škodlivín a jedov ako v kvalitnej spaľovni komunálnych odpadov (tým sa však spaľovni nechceme zastávať).

Hlavné príčiny sú dve:

- teploty, pri ktorých prebieha horenie, sú nízke - palivo je nedokonale oksyločované.

Výsledkom je nedokonalé spaľovanie, pri ktorom uniká do ovzdušia **čpavok, fenoly, kyanidy, dechty**... Tieto látky nepríjemne zapáchajú, dráždia sliznice horných dýchacích ciest, vedú k bolestiam hlavy, alebo pôsobia ako nervový jed.

Polyaromatické uhľovodíky obsiahnuté v dechtoch sú dokonca prvými látkami, u ktorých boli dokázané rakovinotvorné účinky. Veľmi nebezpečnými produktmi spaľovania sú tzv. **dioxíny** (patria medzi najsilnejšie syntetické jedy). Emisné limity odporúčané EÚ na dioxíny pre spaľovne odpadov sú práve pri spaľovaní v domácnostiach alebo na ohniskách často prekračované.

Aké škodlivé látky teda vznikajú pri pálení jednotlivých druhov odpadov?

Plasty

- Plasty sú obohatené rôznymi zmäkčovadlami, farbivami, stabilizátormi... Tie môžu obsahovať ťažké kovy - hlavne **kadmium a zinok**. Pri spaľovaní sa uvoľňujú do ovzdušia alebo zostávajú v popole.
- Pri nedokonalom horení plastov vzniká veľa **oxidu uhoľnatého** (CO). Tento plyn je jedovatý. Je schopný viazať sa na krvný farbivo - hemoglobín, čím znemožňuje prenos kyslíka krvou. Môže to viesť k vnútornému uduseniu.
- Spaľovaním plastov sa uvoľňujú

uhľovodíky, ktoré prispievajú ku vzniku **fotochemického smogu**.

- Ďalším nebezpečenstvom je unik **ftalátov**, ktoré majú schopnosť hromadiť sa v ľudskom tele. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) ich označila za ešte škodlivejšie ako obávané polychlóvané bifenyly.
- Spaľovaním plastov môžu vzniknúť aj **monoméry** príslušného plastu (základné stavebné kamene jeho uhľovodíkového reťazca). Sú to hlavne **etylén** (vzniká pri spaľovaní PE, HDPE, LDPE), **propylén** (PP) a **styrén** (PS). Vo vysokých koncentráciách sú jedovaté alebo majú na ľudské zdravie dlhodobé účinky (majú narkotické účinky a pôsobia negatívne na krvný obeh).
- Najnebezpečnejšie je spaľovanie **PVC - polyvinylchloridu**! Škodlivé je aj jeho dokonalé spaľovanie pri vysokých teplotách v spaľovni. Horením PVC vzniká **kyselina chlorovodíková** (HCL), ktorá silne dráždi horné dýchacie cesty. **Napr. pri horení kusu inštaláčnej trubky z PVC s dĺžkou 0,5 m sa môže vyprodukovať dostatok plynného chlorovodíka na to, aby usmrtil dospelého človeka.** Pri spaľovaní uniká do komína aj monomér PVC - **vinylchlorid**. Je to veľmi jedovatá látka s rakovinotvorným účinkom. Ďalším veľkým nebezpečenstvom sú aj už zmienené karcinogénne **dioxíny**. **Spálením 1 kg PVC sa môže vyprodukovať také množstvo dioxínov, ktoré by postačilo na vyvolanie rakoviny u 50 000 laboratórnych zvierat.**
- Uvoľňuje sa i **plynný chlór**, či ešte agresívnejší **fosgén**. Sú to nebezpečné látky, ktoré sa používali v prvej svetovej vojne ako bojové plyny. Vysoké koncentrácie majú za následok poleptanie pľúc a okamžitú smrť, nižšie vedú k ochoreniam dýchacích ciest.

Guma

- Spaľovaním gummy vznikajú **oxidy síry**, ktoré dráždia dýchacie cesty, a **sadze**. Tie obsahujú v úvode zmienené **polychlóvané uhľovodíky**. Medzi nimi sa nachádzajú silné jedy aj rakovinotvorné látky.

Drevotrieska a starý nábytok

- Pri výrobe drevotriesky sa môžu ako tmeliaca látka používať formaldehydové živice. Pri horení sa rozkladajú a uvoľňujú sa **formaldehyd a fenoly**. Formaldehyd väčšinou zhorí, fenoly unikajú do ovzdušia. Sú to nepríjemne zapáchajúce jedy so silným dráždivým účinkom.
- Pri pálení starého nábytku môžu z použitých náterových hmôt vzniknúť ďalšie škodlivé látky.

Polyamidy

- Vyrábajú sa z nich umelé textilné vlákna (silon, nylon). Pri ich nedokonalom horení vzniká hlavne **čpavok**. Ten už pri nižších koncentráciách dráždi oči, sliznice nosa, spôsobuje nevoľnosť a bolesti hlavy.
- V malom množstve uniká aj **kyanovodík**, ktorý i v malých koncentráciách vyvoláva škrabanie v krku, sčervenanie spojiviek, prudké bolesti hlavy až závrate.

Organický odpad (bioodpad)

- Spadnuté lístie alebo trávu síce nepálime v peciach, ale hlavne na jar a na jeseň môžeme vidieť a hlavne cítiť dusivý dym stúpajúci zo záhrad. Tento dym obsahuje hlavne **oxid uhoľnatý** (CO), **uhľovodíky** a **dechtové látky**.

- Spálením organického odpadu doslova vypúšťame do vzduchu organické hnojivo a meníme ho na škodlivé plyny. Lístie, trávu a drewnú hmotu môžeme spoločne s bioodpadom z kuchyne (zvyšky z jedál, odpad z čistenia ovocia a zeleniny) použiť na výrobu kompostu.
- Ak máme nárazovo veľké množstvo organického odpadu alebo materiál, ktorý z akéhokoľvek dôvodu nechceme alebo nevieme spracovať doma, odovzdajme ho na zbernom dvore, priamo na najbližšiu kompostáreň alebo na iné miesto určené vašim mestom / obcou.

Doma do pecí, kotla, ani do ohniska teda nepatria žiadne plasty, guma, drevotrieska, ani umelé vlákna. Nepatria sem dokonca ani žiaden iný odpad.

Pre prírodu, pre zdravie naše, našich detí a našich susedov, dokonca i pre našu peňaženku je najvhodnejšie na vykurovanie používať **drevo**, či ešte lepšie (v špeciálnych kotloch) **drevený odpad** (pelety, brikety, drewnú štiepku, piliny...). V oblastiach kde je nedostatok dreva, môžeme vykurovať **plynom**. Ak máme ústredné kúrenie, je výhodné a užitočné prikurovať **sinečnými kolektormi**. Drevo lepšie horí aj pri nižších teplotách a pri jeho pálení, na rozdiel od uhlia, či dokonca kalov, vzniká menej **oxidu uhoľnatého** (CO) a **oxidov síry** (SO₂, SO₃). To však vôbec neplatí, ak kúrimo vlhkým drevom. Také spaľovanie je neefektívne a vznikne pri ňom niekoľkonásobne viac **dechtových látok** ako pri spaľovaní suchého dreva.

www.priateliazeme.sk/spz

Ako spoznáte PVC?

Je označený číslom 3 v trojuholníku, alebo nápisom PVC, vmi, či písmenom V

